

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת ראה

תשפ"ד

(שנה ז', גליון מס' 355)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

שיעורי הרב אליהו בר חן

**בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה**

פרשת ראה התשפ"ד

"וַיִּנָּס וַיֵּצֵא הַחוּצָה - נִס לְהַתְנוּסִים"

א. "רָאָה אֲנֹכִי נִתְּן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם, בְּרָכָה וּקְלָה", (דברים, יא' - כו').

"לא תִשְׁמַע אֶל דְּבַרֵי הַנְּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא, כִּי מְנַסָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם, לְדַעַת הַיִּשְׁשָׁם אֲהַבִּים אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם", (דברים, יג' - ד').

ב. מילת "נִסְיוֹן", מתפרשת מלשון "גדולה", וכמאמר הכתוב¹, "נִתְּנָה לִירְאִיף נִס לְהַתְנוּסִים, מִפְּנֵי קִשְׁט סָלָה",

והיינו, שמתוך "הנִסְיוֹן", יכול האדם לעלות לגדולה.

וזה לשון קודשו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א²:

³ מטרת הנִסְיוֹנוֹת, נתבארה מיד לאחר מתן תורה,

וכמאמר הכתוב⁴, "וַיִּיאָמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם, אֵל תִּירְאוּ, כִּי לְבַעֲבוֹר נִסוֹת אֶתְכֶם בְּאֶרֶץ הָאֱלֹהִים, וּבַעֲבוֹר תִּהְיֶה יִרְאַתוֹ עַל פְּנֵיכֶם, לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ",

ואמרו חז"ל⁵, "בשביל לגדל אתכם בין האומות".

הרי שבמובן של "נִסוֹת", שהוא גם "נִסְיוֹן" וגם הרמה והגדלה,

¹ תהילים, ס' - ו'.

² בביאורו לפרשתן, עמוד תקכה'.

³ לשונו הקדוש והטהור, הובאה במעט שינויי לשון, למען ירצו עיני הקורא בהם.

⁴ שמות, כ' - טז'.

⁵ "מכילתא דרבי ישמעאל", (פרשת "יתרו", פרשה ט').

"פסיקתא זוטרית", (פרשת "יתרו", פרק כ' - סימן יז').

"ילקוט שמעוני", (פרשת "יתרו", רמז שא').

טמונה גם התשובה על השאלה, מהי מטרת הנסיונות,

דהיינו, שהקדוש ברוך הוא מנסה את בני ישראל, כדי שבעקבות העמידה
בנסיון, יוכל לנשואם ולרוממם.

ומפורש יסוד זה, במאמר רבותינו ז"ל⁶, על מאמר הכתוב⁷, "נתתה ליראאיך נס
להתנוסס, מפני קשט סלה" -

"נסיון אחר נסיון, וגדולין אחר גדולין,

בשביל לנסותן בעולם, בשביל לגדלן בעולם,

פנס הזה של ספינה".

הרי, שהנסיון הוא, כדי לגדל את ישראל.

ג. מילת "נסיון", מתפרשת מלשון "בריחה", וכמאמר הכתוב⁸, "נתתפשהו
בבגדו, לאמר, שכבה עמי, ויעזב בגדו בידה, וינס ויצא החוצה",

והיינו, שתכלית "הנסיון", היא "בריחה" מן המצב הנתון בו נמצא האדם.

וזה לשון קודשו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א⁹:

¹⁰ כתב ה"בעל שם טוב" הקדוש¹¹, שפעת הנסיון לאדם, הוא בבחינת הסתלקות
הדעת.

וכן כתב ה"מאור עינים"¹², כי לפעמים אדם נופל מהדעת, והוא דרך נסיון
מהבורא ברוך הוא, שנוטלין ממנו הדעת, לראות היעמוד בדרכי ה',

⁶ בראשית רבה, פרשה נה, א'.

⁷ תהילים, ס' - ו'.

⁸ בראשית, לט' - יב'.

⁹ בביאורו לפרשתן, עמוד תקכו'.

¹⁰ לשון הקדוש והטהור, הובאה במעט שינויי לשון, למען ירוצו עיני הקורא בהם.

¹¹ הובא בספר "תשואות חן", (ליקוטים, פרשת "ויחי").

¹² פרשת "בא".

ואף על פי כן, יאחז צדיק דרכו באמונתו,
ואף על פי שנוטלין ממנו הדעת, מכל מקום, הולך ומתחזק בדרכי ה'.
הרי שְׁבַעַת הַנְּסִיּוֹן, שרוי האדם במבוכה קשה מאוד, עקב הסתלקות הדעת ממנו,
וצריך הוא אם כן להתחזק מאוד, כדי לעמוד בַּנְּסִיּוֹן,
ולכן גדולה מאוד חשיבותו.

ד. ואם כן, בתכלית מהות הַנְּסִיּוֹן, מונחים ב' הדברים גם יחד:
הדרך לצלוח את הַנְּסִיּוֹן, הוא על ידי "ברחה" מן המצב הנתון בו נמצא האדם.
התוצאה שבאה מן הַנְּסִיּוֹן, היא רוממות וגדולה שְׁגָדַל האדם כתוצאה מכך.
וכן מצינו אצל יוסף הצדיק ע"ה:

שכאשר הוא קיים בעצמו¹³, "וַתִּתְפָּשֶׂהוּ בְּבִגְדוֹ, לְאמֹר, שְׂכָבָה עִמִּי, וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ
בְּיָדָהּ, וַיֵּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה",
והיינו, שהוא "ברח" מאותו מצב שהוא היה נתון בו.
הוא זכה לעלות לגדולה, ולחדש ולייסד את "מידת היסוד".

ה. והנה, בעת הַנְּסִיּוֹן, הבורא ית"ש נותן סייעתא דשמיא לאדם, להצליח
לעמוד בו,
ברם, התנאי היחיד לכך, הוא על ידי שהאדם "יברח" מן המצב שהוא נתון בו.
ודבר זה, מצינו אצל יוסף הצדיק ע"ה. וכדלהלן.
דהנה, על מאמר הכתוב הכתוב¹⁴, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי
בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִם", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א¹⁵:
"נראה לי בסייעתא דשמיא -

¹³ בראשית, לט' - יב'.

¹⁴ בראשית, לט' - ב'.

¹⁵ בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות", על פרשת "וישב".

דידוע, יעקב אע"ה, יש בשמו ז' הוי"ת¹⁶ ,
 כי מספר 'יעקב', עולה מספר ז' הוי"ת¹⁷ , שהם של ז' ספירות: חסד, גבורה,
 תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות,
 שהם שבעת ימי השבוע ...
 אך יוסף הצדיק ע"ה, שמו מספר ששה הוי"ת¹⁸ ,
 שהם כנגד ששה ימי החול, וכנגד שבת - לא יש לו שם הוי"ה.
 ועניין אשת פוטיפרע, היה בשבת,
 ולכן, צריך לו שמירה בשבת יותר.
 על כן¹⁹ , 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף -
 שחיבר עמו, עוד שם אחד משמות הוי"ה, כדי להשלים לו כנגד יום השביעי.
 ואז²⁰ , 'וַיְהִי אִישׁ -
 ראשי תיבות: את יום שבת, או: את יום שביעי - 'מַצְלִיחַ'²¹ .
 ולכך²² , 'וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמְצָרִי -

¹⁶ היינו:

מילת "יעקב", עולה בגימטריא למניין 182,
 וכמו כן, ז' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.
¹⁷ וכדלעיל בהערה הקודמת.

¹⁸ היינו:

מילת "יוסף", עולה בגימטריא למניין 156,
 וכמו כן, ו' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.

¹⁹ בראשית, לט' - ב'.

²⁰ בראשית, לט' - ב'.

²¹ בראשית, לט' - ב'.

²² בראשית, לט' - ב'.

באין מורא ופחד, כי עתה נשלמו בו ז' הוי"ת, כנגד כל שבעת ימי השבוע".

עוד מצינו בעניין זה, לדברי הגה"ק רבינו רפאל אוחנה זיע"א²³ :

שהנה, מילת "מְצַלְחָה", עולה בגימטריא למניין 178, ובתוספת ה' האותיות, עולה למניין 183,

וכמו כן, המילים "יוסף - הוי"ה" עם הכולל, עולים למניין זה.

והוא כעין המתבאר בדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, אך בדרך אחרת:

והיינו, שלצורך "הצלחתו" של יוסף הצדיק ע"ה, היה עליו לקבל תוספת של שם הוי"ה ברוך הוא.

ומבואר:

שמחמת שיוסף הצדיק ע"ה היה מוכן לקיים בעצמו²⁵, " וַיִּנָּס וַיֵּצֵא הַחוּצָה",

הוא זכה לסייעתא דשמיא ולשמירה יתירה אף ביום שבת, בכדי שיהיה בכוח לעמוד באותו הנסיון.

ידועה ומפורסמת לכל, סוגיית "תנורו של עכנאי"²⁶, ובביאור הסוגיא כתב רבינו ניסים גאון זיע"א²⁷ :

²³ בספרו הקדוש "פרשת רא"ה", על פרשת "וישב".

²⁴ יליד העיר "מקנס" שבמרוקו, ושלוחא דרבנן של עיה"ק טבריה.

נדע בכינוי בפי אנשי טבריה: "רפאל המלאך".

נלב"ע ב-כז' באב תרס"ב, ומנו"כ במערת צדיקים סמוך ונראה לקברו של רבינו האר"י זיע"א.

חתנו הגדול היה הגה"ק רבינו רפאל משה חי אליקים זיע"א (המשמ"ח אליקים), שהיה בתחילה חבר בית הדין בעיה"ק טבריה, ולאחר שהיה שלוחא דרבנן במדינת מרוקו - כיהן פאר כחבר בית הדין במוגאדור וכאב"ד קזבלנקה.

נכדתו הרבנית לאה עבו ע"ה, היתה אשתו של הגה"ק רבי רפאל עבו זיע"א - נשיא מוסדות "אוצר התורה" במרוקו וחבר בית הדין הגדול.

²⁵ בראשית, לט' - יב'.

²⁶ בבא מציעא, נט' ע"ב.

"ולפי שהוא קשה, ומשתבשין בפירושה, ישר בעיני לפרש תורף דבריה בקיצור, כפי שלמדתי מדברי אדוננו האיי גאון ז"ל.

החלוקה היתה בין רבי אליעזר והחכמים חבריו - בתנור שנעשה חוליות של טיט מתחילתו, ואחר כן, הניחו אותן החוליות אחת על גבי חברתה, עד שנגמר התנור ועמד על מתכונתו, וכשהיו מרכיבין החוליות אחת על גבי חברתה, היו נותנין חול בינתיים.

סבר רבי אליעזר - כי זה התנור, הואיל והחול נתון בין כל חוליא וחוליא, וכשמבקש אדם לפורקו ולהחזירו חוליות כמו שהיה מתחלה, יכול הוא, לפי כי חוליות שלו לא נדבקו זו בזו, ולא נצמדו זו לזו, ולפיכך, יהא דינו עכשיו בשעה שהוא מוקם, כדין שהיה לחוליות שלו קודם הקמתו -

ואם נפל באווירו של זה התנור שרץ, אינו מטמא, ולא יהא דינו, כדין התנור שחוליותיו מצומדין ומדובקין זו בזו, שאמר בו הכתוב ²⁸, 'תנור וְכִירִים יִתְצָא'.

והחכמים החולקים עליו - לא היה אצלם הפרש, בין נתן חול בין החוליות שלו, בין לא נתן, אלא, בין כך ובין כך, טמא הוא אצלם, כדין שאר כלי חרש שמיטמאין מאווירן".

ובביאור הסוגיא ומעשיה, מצינו בגמרא ²⁹ :

"נתן התם, חתכו חוליות, ונתן חול בין חוליא לחוליא, רבי אליעזר - מטהר, וחכמים - מטמאין.

וזה הוא תנור של עכנאי.

²⁷ ברכות, יט' ע"א.

²⁸ ויקרא, יא' - לה'.

²⁹ בבא מציעא, נט' ע"ב.

מאי עכנאי?

אמר רב יהודה אמר שמואל, שהקיפו דברים כעכנא זו, וטמאוהו.

תנא, באותו היום, השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם, ולא קיבלו הימנו.

אמר להם, אם הלכה כמותי, חרוב זה יוכיח -

נעקר חרוב ממקומו מאה אמה,

ואמרי לה, ארבע מאות אמה.

אמרו לו, אין מביאין ראיה מן החרוב.

חזר ואמר להם, אם הלכה כמותי, אמת המים יוכיחו -

חזרו אמת המים לאחוריהם.

אמרו לו, אין מביאין ראיה מאמת המים.

חזר ואמר להם, אם הלכה כמותי, כותלי בית המדרש יוכיחו -

הטו כותלי בית המדרש ליפול.

גער בהם רבי יהושע, אמר להם, אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה,

אתם מה טיבכם?

לא נפלו, מפני כבודו של רבי יהושע,

ולא זקפו, מפני כבודו של רבי אליעזר, ועדיין מטין ועומדין.

חזר ואמר להם, אם הלכה כמותי, מן השמים יוכיחו -

יצאתה בת קול, ואמרה, מה לכם אצל רבי אליעזר, שהלכה כמותו בכל מקום.

עמד רבי יהושע על רגליו, ואמר³⁰, 'לא בְּשָׁמַיִם הָיָא' ...

כבר נתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין בבת קול -

שכבר כתבת בהר סיני בתורה³¹, 'אַחֲרַי רַבִּים לְהִטּוֹת'.

³⁰ דברים, ל' - יב'.

³¹ שמות, כג' - ב'.

אשכחיה רבי נתן לאליהו,

אמר ליה, מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא?

אמר ליה, קא חייד, ואמר, נצחוני בני נצחוני בניי.

ז. והנה, בתכלית מחלוקתם, והפועל היוצא ממנה, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א³²:

"ידע, כי בוודאי הגמור, כל האותות אשר עשו מן השמים לעזור את רבי אליעזר, וגם יציאת בת קול לעזרתו,

הכל היה בהשגחה מאת השם יתברך, לתיקון העולם מכאן ולהבא, לעשות בזה יסוד חזק ואמיץ ונכון וקיים לדברי תורה, שלא יבוא שום חכם וזקן, אפילו אם הוא גדול בחכמה, ויחיד בדורו, להורות מה שליבו גוזר היפך רבים - ובזה תרבה המחלוקת, ותהיה התורה כעשרה תורות.

והיה גלוי וידוע לפני הקדוש ברוך הוא, שהחכמים ההם תקיפים ואמיתיים, ואף על פי שיראו אות ומופת, וגם ישמעו דברי בת קול מכרזת לסייע דברי היחיד, הם לא ירצו לבטל מה שכתוב בתורה³³, 'אַחַרְי רַבִּים לְהִטּוֹת', **לבלתי יסתרו דבר אחד מן התורה.**

ולכן, גזר הקדוש ברוך הוא לעשות כל האותות הנסיים האלה, וגם יציאת בת קול,

ובכל זה לא ישגיחו החכמים לבטל דבר אחד מן התורה, דאז בזה נעשה יסוד גדול מיוסד לדורות הבאים, שלא יוכל אחד לבטל אות אחת מן התורה,

כי בשומעם שכל האותות האלה וגם הכרזת בת קול לא הועילו, מי יוכל לפתוח פיו לבטל אות אחת מן התורה?

ומי יוכל להראות אותות ומופתים כאלה לפני אנשי דורו, כדי לקיים דבריו לבטל אות אחת מן התורה?

³² בספרו הקדוש "בן יהוידע".

³³ שמות, כג' - ב'.

ובוודאי, פרסום גדול ונורא הנעשה בדבר זה, יהיה זכרונו קיים עד סוף כל הדורות.

ועתה בין תבין, כי אף על פי שנעשה אחר כך צער גדול לרבי אליעזר בעניין זה, הנה, זכות הוא לו,

מאחר דעניין זה, נעשה יסוד חזק ואמיץ לקיום דברי תורה ולבטל המחלוקות, ועל רבי אליעזר נאמר בעניין זה ³⁴, 'מגלגלין זכות על ידי זכאי'.

ובנותן עניין, העירני בזה מו"ר הגה"צ רבי שלמה פרשה שליט"א, לעיין בדברי רבינו המהר"ל זיע"א מפראג ³⁵:

שפירש לדברי הקדוש ברוך הוא, "נצחוני בני, נצחוני בני" ³⁶, מלשון "נצחיות", והיינו:

שאמר הקדוש ברוך הוא באותה השעה, על ידי שלא נתפתו חכמי ישראל לכל אותם הניסים, נעשתה תורה "נצחית" כנתינתה מסיני,

אשר אין איש שיוכל לשנותה.

וכלשונו הקדוש והטהור של רבינו זיע"א:

"אבל הדבר שהוא קיים - עומד בלי שינוי, הוא הכלל שאין לו השתנות,

ולפיכך, בסיני שניתנה תורה נצחית קיימת בלא שינוי, נתן לישראל אחר רבים להטות.

ובזאת המעלה העליונה רצו, ולא במדרגת בת קול.

אמנם, אם זר בעיניהם מה שאמר שהקדוש ברוך הוא חייד ואמר נצחוני בני,

³⁴ שבת, לב' ע"א.

בבא בתרא, קיט' ע"ב.

סנהדרין, ח' ע"א.

³⁵ בספרו הקדוש "באר הגולה", (הבאר הרביעי).

³⁶ וכפי שאמר אליהו הנביא לרבי נתן.

דבר זה יתבאר, כי זהו השמחה היתירה שיש לפני הקדוש ברוך הוא, כאשר בניס
שלו יש בהם מן השלימות,
עד שהוא יתברך עושה רצונם".
והמעייין בדברי רבינו ניסים גאון זיע"א³⁷, יראה, שהקדים לדברי רבותינו זיע"א,
וזה לשון קודשו:
"וזה שאמרו³⁸, 'יצאת בת קול ואמרה, מה לכם אצל רבי אליעזר, שהלכה כמותו
בכל מקום', ראיתי בו ב' תשובות -
האחת, כי בת קול לא אמרה שהלכה כמותו בדבר זה, אלא בכל מקום סתם הוא
שאמרה,
ואפשר לומר, כי בכל מקום זולתי זה המקום היתה כוונתה, או מה שדומה לו,
שטעמו שאין הלכה כרבי אליעזר בזה הדבר,
ויהיו דברי בת קול נכוחים וקיימים.
והשנית, שלא היתה הכוונה, אלא לנסות את החכמים, אם יניחו הקבלה שבידם
והגמרא שבפיהם בשביל בת קול, ואם לאו!
ודומה למה שכתב³⁹, 'כִּי מִנְסָה ה' אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם'.
והנה, נודע עם כל זאת, בירור קבלתם,
וזה שאמר רבי יהושע - ילא בְּשָׁמַיִם הִיא⁴⁰,
כלומר, כי תורת ה' תמימה, וכבר נִתְּנָה לנו בסיני, והודיענו כי אינו מחליף ממנה
דיבור אחד,
ואין בתורתנו חסרון ולא ספק, כדי שנצטרך אל רְאִיָּה מן השמים".

³⁷ ברכות, יט' ע"ב.

³⁸ בבא מציעא, נט' ע"ב.

³⁹ דברים, יג' - ד'.

⁴⁰ דברים, ל' - יב'.

ח. והמתבונן, ישכיל על דבר אמת, שרבי אליעזר בן הורקנוס, גדל מתוך הנסיון בעת מנוסתו מבית אביו, וכפי שיתבאר להלן.

דהנה, מצינו באבות דרבי נתן ⁴¹ :

"מה היה תחילתו של רבי אליעזר בן הורקנוס?
בן עשרים ושתים שנה היה, ולא למד תורה.
פעם אחת, אמר, אלך ואלמוד תורה, לפני רבן יוחנן בן זכאי.
אמר לו אביו הורקנוס, אי אתה טועם, עד שתחרוש מלא מענה,
השכים, וחרש מלא מענה.
אמרו, אותו היום ערב שבת היה, הלך וסעד אצל חמיו,
ויש אומרים, לא טעם כלום מ-ו' שעות של ערב שבת, עד ו' שעות של מוצאי שבת.
כשהוא הולך בדרך, ראה אבן, הרימה, ונטלה ונתנה לתוך פיו,
ויש אומרים, גללי הבקר היה.
הלך, ולן באכסניא שלו.
הלך, וישב לו לפני רבן יוחנן בן זכאי בירושלים, עד שיצא ריח רע מפיו,
אמר לו רבן יוחנן בן זכאי, אליעזר בני, כלום סעדת היום?
שתק,
שוב אמר לו, ושתק.
שלח וקרא לאכסניא שלו,
אמר להם, כלום סעד אליעזר אצלכם?
אמרו לו, אמרנו, שמא אצל רבי היה סועד,
אמר להם, אף אני אמרתי, שמא אצלכם היה סועד,
ביני וביניכם, אבדנו את רבי אליעזר מן האמצע.

⁴¹ נוסחא א', פרק ו', פסקא ג'.

אמר ליה, כשם שיצא לך ריח רע מפיך, כך יצא לך שם טוב בתורה.
שמע עליו הורקנוס אביו, שהיה לומד תורה אצל רבן יוחנן בן זכאי,
אמר, אלך ואדיר אליעזר בני מנכסי.
אמרו, אותו היום רבן יוחנן בן זכאי יושב ודורש בירושלים, וכל גדולי ישראל
יושבין לפניו,
שמע עליו שבא, הושיב לו שומרין,
אמר להם, אם בא לישב אל תניחוהו,
בא לישב, ולא הניחוהו.
היה מדלג ועולה, עד שהגיע אצל בן ציצית הכסת, ואצל נקדימון בן גוריון, ואצל
בן כלבא שבוע, היה יושב ביניהם - ומרתת.
אמרו, אותו היום נתן עיניו רבן יוחנן בן זכאי ברבי אליעזר, ואמר ליה, פתח
ודרוש,
אמר ליה, איני יכול לפתוח,
דחק עליו, ודחקו עליו התלמידים, עמד, ופתח ודרש בדברים שלא שמעתן און
מעולם,
כל דבר ודבר שיצא מפיו, עמד רבן יוחנן בן זכאי על רגליו, ונשקו על ראשו -
ואמר לו, רבי אליעזר - רבי, אמת למדתני.
עד שלא הגיע [עת] לצאת, עמד הורקנוס אביו על רגליו, ואמר -
רבותי, אני לא באתי אלא להדיר אליעזר בני מנכסי,
עכשיו כל נכסי יהיו נתונים לאליעזר בני, וכל אחיו פטורין, ואין להן בהן כלום."
והנה, מצינו במסכת סוכה⁴² :

"מעשה ברבי אליעזר, ששבת בגליל העליון, ושאלוהו, שלושים הלכות, בהלכות
סוכה,

⁴² כח' ע"א.

שתיים עשרה, אמר להם שמעתי!

שמונה עשר, אמר להם לא שמעתי!

רבי יוסי ברבי יהודה אומר, חילוף הדברים -

שמונה עשר, אמר להם שמעתי!

שתיים עשרה, אמר להם לא שמעתי!

אמרו לו, כל דבריך, אינן אלא מפי השמועה?

אמר להם, הזקנתוני לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי!

מימי לא קדמני אדם בבית המדרש, ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי, ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי, ולא שחתי שיחת חולין, **ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבי מעולם.**

אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי -

מימיו לא שח שיחת חולין, ולא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין, ולא קדמו אדם בבית המדרש, ולא ישן בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי, ולא הרהר במבואות המטונפות, ולא הניח אדם בבית המדרש ויצא, ולא מצאו אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה, ולא פתח אדם דלת לתלמידיו אלא הוא בעצמו, **ולא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם,** ולא אמר הגיע עת לעמוד מבית המדרש, חוץ מערבי פסחים וערבי יום הכפורים.

וכן היה רבי אליעזר, תלמידו, נוהג אחריו.

והנה, מצינו לעיל⁴³, **שרבי אליעזר בן הורקנוס היה דורש בדברים "שלא שמעתן אוזן מעולם",**

ומאידך, עוד מצינו לעיל⁴⁴, **שרבי אליעזר בן הורקנוס העיד על עצמו - "ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבי מעולם",**

ולכאורה, שהדברים סותרים זה לזה?

⁴³ "אבות דרבי נתן", (נוסחא א', פרק ו', פסקא ג').

⁴⁴ סוכה, כח' ע"א.

ובביאור העניין, ביאר הגה"ק רבי אברהם יצחק הכהן קוק זיע"א⁴⁵ :

שמחמת דביקותו של רבי אליעזר בן הורקנוס, בתורתו של רבו - רבן יוחנן בן זכאי,

גם כאשר הוא היה לומד דברים חדשים, הרי שרבו היה עומד לנגד עיניו בכל עת, היאך הוא לומד ורואה את פני הדברים.

ומכוח מנוסתו זו, הוא זכה וגדל, עד שמצינו בו כדלהלן :

א. במסכת אבות⁴⁶, העיד עליו רבן יוחנן בן זכאי - רבו :

"בֹּרַחַ סוּד, שְׁאִינוּ מְאַבְדֵי טְפָה".

עוד אמר שם רבן יוחנן בן זכאי :

"אִם יִהְיוּ כָל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֵאֲזֵנִים, וְאֵלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס בְּכַף שְׁנֵיהֶם, מְכַרְעֵ אֶת כְּלָם".

ב. במסכת סנהדרין⁴⁷, העיד רבי אליעזר בן הורקנוס על עצמו :

"נטל שתי זרועותיו, והניחן על ליבו,

אמר, אוי לכם שתי זרועותיי, שהן כשתי ספרי תורה שנגללין.

הרבה תורה למדתי, והרבה תורה לימדתי.

הרבה תורה למדתי - ולא חסרתי מרבתי אפילו ככלב המלקק מן הים,

הרבה תורה לימדתי - ולא חסרוני תלמידי אלא כמכחול בשפופרת.

ולא עוד, אלא, שאני שונה שלוש מאות הלכות בבהרת עזה, ולא היה אדם ששואלני בהן דבר מעולם.

ולא עוד, אלא, שאני שונה שלוש מאות הלכות, ואמרי לה שלושת אלפים הלכות, בנטיעת קשואין, ולא היה אדם שואלני בהן דבר מעולם, חוץ מעקיבא בן יוסף".

⁴⁵ "מאמרי הראי"ה", (מכתבים, על הגאון רבי אברהם מסוכטשוב זצ"ל).

⁴⁶ פ"ב מ"ח.

⁴⁷ no' עא'.

ג. בתלמוד ירושלמי 48, מצינו :

שהיה רבי אליעזר בן הורקנוס, רבו של רבי עקיבא במשך יג' שנים.

ד. במסכת סנהדרין 49, מצינו :

שהיה רבי אליעזר בן הורקנוס אחד מארבעה חכמי הסנהדרין ביבנה, שהיו בקיאים בשבעים לשון.

ה. במסכת סוטה 50, מצינו :

"משמת רבי אליעזר, נגנז ספר תורה".

ו. בשעת פטירתו של רבי אליעזר בן הורקנוס, קרא עליו תלמידו - רבי עקיבא
: 51

"אבי אבי רכב ישראל ופרשיו,

הרבה מעות יש לי, ואין לי שולחני להרצותו".

ט. עוד ישכיל המתבונן על דבר אמת, את עניין שורש נשמתו של רבי אליעזר
בן הורקנוס, וכפי שיתבאר להלן.

ב"זוהר חדש" 52, מצינו :

"ועל דיהב עיטא למרמי לבירא, איתפס איהו בבירא, ואשתזיב.

נדא איהו רבי אליעזר הגדול, כד תפשוהו למינות, ויהבוהו בבירא, ואשתזיבת
נשמתיה דראובן" 53.

48 פסחים, פ"ו ה"ג.

49 יז' ע"ב.

50 מט' ע"ב.

51 סנהדרין, סח' ע"א.

52 "מדרש הנעלם", (מדרש איכה, מאמר ב' - עשרה הרוגי מלכות).

53 ותרגום דבריו הקדושים:

ועל שנתן {ראובן-} העצה לזרקו לבאר, הוא נתפס בבאר, ונצל.

ובביאור הדברים, נעתיק בזאת, את לשונו הקדוש והטהור של הגה"ק בעל "בני יששכר" זיע"א⁵⁴ :

"רבי אחא בשם רבי יוסי בר חנינא, בשעה שעלה משה למרום, שמע קולו של הקדוש ברוך הוא שיושב ועוסק בפרשת פרה, ואומר, אליעזר בני אומר, פרה בת שתים וכו'.

אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, עליונים ותחתונים שלך, ואתה יושב ואומר הלכה משמו של בשר ודם?

אמר לו הקדוש ברוך הוא, עתיד צדיק אחד לעמוד בעולמי, ועתיד לפתוח בפרשת פרה תחילה, רבי אליעזר אומר פרה בת שתים וכו'.

אמר לפניו, רבונו של עולם, יהי רצון, שיצא זה מחלציי.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך, שיצא זה מחלצידך,

הדא הוא דכתיב⁵⁵, וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר - שם אותו המיוחד אליעזר. עד כאן לשון הפסיקתא רבתי⁵⁶.

הנה, כל דרשת הפסיקתא, הוא לתרץ למה אמר הכתוב 'וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר', הוזה ליה למימר יושם השניי וכו'.

אבל קשה הדבר מאד להבין, דהנה לו יהיה שהיה הדבר בקבלה אצלם שכך היה המעשה, וזה הוא הרמז בתורה,

אף על פי כן, יש לתמוה הפלא ופלא, מהו החשק הנמרץ שחשק משה שיצא זה מחלציו - על אומרו פרה בת שתים וכו' ...

ונראה לי -

זֶהוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, כְּשֶׁתְּפָשׂוּהוּ לְמִינּוֹת, וְנִתְּנוּהוּ בְּבוֹר, וְנִצְלָה נִשְׁמָתוֹ שֶׁל רָאוּבֵן.

⁵⁴ מאמרי חודש תשרי, מאמר יב'.

⁵⁵ שמות, יח' - ד'

⁵⁶ פרק יד'.

וכן הוא בדברי המדרש - במדבר רבה, פרשה יט', ז'.

דהנה, סתם רבי אליעזר, הוא רבי אליעזר הגדול - רבי אליעזר בן הורקנוס, וידוע, דבעבור זה נקרא רבי אליעזר הגדול, על שהיה גלגול ראובן בכור ישראל. על כן, הוא ניצול מן גזירת עשרה הרוגי מלכות⁵⁷, רק נתפס והשליכוהו אל הבור וניצול אחר כך⁵⁸, כמו שפסק על יוסף - 'השליכו אתו אל הבור ... למען הציל אתו' וכו'⁵⁹.

ושארי השבטים שמכרוהו, נתגלגלו בעשרה הרוגי מלכות, וקבלו עונשן על שגרמו ליוסף אבידת עשרה טיפין דאזדריקו למגנא⁶⁰,

על כן, כאשר סיפר רבן יוחנן בן זכאי - רבו של רבי אליעזר שְׁבַחוּ, הנה שיבחו 'בור סיד שאינו מאבד טיפה'⁶¹ ...

והנה, להיות רבי אליעזר גלגול ראובן - שפתח בתשובה תחילה, כמו שאמרו חז"ל

- 62

אמר הקדוש ברוך הוא לראובן, אתה פתחת בתשובה תחילה, חייך, שבן בנד עומד ופותח בתשובה תחילה, ומנו?
הושע וכו' ...

לו יאתה לפסוק הדין וההלכה של זמני ועיתותי התשובה ... והנה, ג' זמנים להפסקות הדין בבית דין של מעלה -

⁵⁷ שהיו גלגולי שבטים שמכרו את יוסף.

⁵⁸ עבודה זרה, טז' ע"ב.

⁵⁹ בראשית, לז' - כב'.

⁶⁰ "תיקוני זוהר", (דף קי' ע"א).

⁶¹ אבות, פ"ב מ"ח.

⁶² בראשית רבה, פרשה ד', יט'.

היינו, בראש השנה יכתבון, וביום צום כפור יחתמון, ובהושענא רבה גמר החתימה מסירת הפתקין, כמו שכתב בזוהר⁶³, אם כן, הוא כעין בית דין של מטה, אשר נעשה עניינם בכתיבה וחתימה ומסירה ...

והנה, לפי זה תתבונן -

כשעלה משה למרום, שמע קולו של הקדוש ברוך הוא, שאמר בשם רבי אליעזר⁶⁴, 'פרה בת שתיים',

הנה, רמז בדברים -

המתקת הדינים להתהוות מן פ"ר פר"ה, הנה הוא רק בת שתיים, היינו ב' פעמים, בזמן הכתיבה בראש השנה, ובחתימה ביום הכפורים,

ואחר כך, אם יביא כל אילי נביות וכו', אין מוחלין לו⁶⁵,

והשם יתברך, השמיע זה למשה סוד הדעת, כדי שהוא יוסיף עוד זמן אחד מדעתו ...

אזי, ביקש משה שהוא סוד הדעת, שיצא רבי אליעזר בעל המאמר הזה מחלציו, ויהיה בו בחינת הדעת, ויתארך עוד זמן אחד לתשובה ולהמתקת הדינים נגד בחינת הדעת,

ונתרצה לזה השם יתברך,

כי לבעבור זה השמיע זה השם יתברך למשה ... הדא הוא דכתיב 'וְשֵׁם הָאֱחָד אֱלִיעֶזֶר',

וְאֶרְכָּה נִיתָן לְשָׁבִים, להמתיק מעליהם הדינים עד יום הושענא רבה במסירת הפתקין.

ומעתה, תתבונן מה דאיפליגו בגיטין⁶⁶, אי עדי חתימה כרתי, אי עדי מסירה כרתי,

⁶³ חלק ג', דף לא' ע"ב.

⁶⁴ גלגול ראובן, הבעל תשובה תחילה.

⁶⁵ ראש השנה, יז' ע"ב.

ואיפסק להלכה, 'עדי מסירה כרתי' -

כן להלכה גם כן בגובהי מרומים, כמו שאנחנו פוסקין ההלכה בבית דין של מטה,
כן פוסקים גם כן בבית דין של מעלה ...

ותבין לפי זה, החולקים במשנתנו בזאת ההלכה, הלא המה רבי מאיר - סבירא
ליה עדי חתימה כרתי, ורבי אליעזר - סבירא ליה עדי מסירה כרתי ... הוא הוא
רבי אליעזר (הגדול), דאמר 'פרה בת שתיים' כנ"ל,

וביקש משה רחמים שיצא מחלציו, והסכים הקדוש ברוך הוא על ידו,
על כן, פסק עדי מסירה כרתי, והלכתא כוותיה".

והנה, כתב הגה"ק רבינו אליהו הכהן האיתמרי זיע"א⁶⁷, משם רבינו האר"י
זיע"א:

שהיה רבי אליעזר בן הורקנוס, ניצוץ מנשמת משה רע"ה.

ודבריו הקדושים, יובנו ביותר, על פי מה שכתב הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א
מפאנו⁶⁸, בביאור דברי המדרש שהביא בעל ה"בני יששכר"⁶⁹:

" וְיִשָּׁם הָאֶחָד אֶלְיָעֶזֶר כִּי אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיִּצְלַנִּי מִחֶרֶב פְּרָעָה, אמרו רבותינו ז"ל
⁷⁰, שם האחד - המיוחד שהיה לאליעזר,

כשעלה משה לרקיע, וקודשא בריך הוא אמר הלכה משמיה דרבי אליעזר כו',
ואמר הקדוש ברוך הוא, עתיד צדיק אחד לעמוד בעולמי,
והתפלל משה, יהי רצון שיהיה מחלצי.

⁶⁶ כג' ע"א.

⁶⁷ בספרו הקדוש "מדרש תלפיות", (ענף גלגול, אות א').

⁶⁸ בספרו הקדוש "גלגולי נשמות", (אות א', סעיף יג' - אליעזר).

⁶⁹ פסיקתא רבתי, פרק יד'.

וכן הוא בדברי המדרש - במדבר רבה, פרשה יט', ז'.

⁷⁰ פסיקתא רבתי, פרק יד'.

וכן הוא בדברי המדרש - במדבר רבה, פרשה יט', ז'.

ומשמע, שרבי אליעזר נקרא אחד, והתפלל משה על רבי אליעזר, כשיתפס, יהיה ניצול, כמו שניצול הוא באותו זמן, וזהו 'שם האחד אליעזר', כי כמו שהיה אלהי אבי בעזרי כו', כך יהיה בעזרו".
והנה, כאשר ניכנס לפני ולפנים בשורשי הגלגול של רבי אליעזר בן הורקנוס, ראובן ⁷¹, ומשה רע"ה ⁷², נשכיל ונבין כדלהלן:
ראובן בן יעקב, גדל בעת מנוסתו ממקומו בזמן הַנְּסִיּוֹן, ולבש את שקו ותעניתו ושב בתשובה ⁷³.
והנה, על מאמר הכתוב ⁷⁴, "וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר", דרש רבי אליעזר בן הורקנוס - שגדל בעת מנוסתו ממקומו בזמן הַנְּסִיּוֹן ⁷⁵, שראובן לא היה במעשה המכירה, מחמת שהיה עסוק בשקו ובתעניתו, והיינו, שמנוסתו בזמן הַנְּסִיּוֹן, היא שגרמה לו שלא יהיה נכלל במכירת יוסף, והיא שגרמה לו שנתבשר מהבורא ית"ש שנמחל חטאו ⁷⁶.
והנה, אותה הבשורה על מחילת חטאו, בישרה הבורא ית"ש למשה רע"ה ⁷⁷, ורבי אליעזר בן הורקנוס אף הוא זכה לדרוש זאת ⁷⁸.
ולפיכך, רבי אליעזר בן הורקנוס קשור במשה רע"ה:

⁷¹ "זוהר חדש", (מדרש הנעלם, מדרש איכה, מאמר ב' - עשרה הרוגי מלכות).

"בני יששכר", (מאמרי חודש תשרי, מאמר יב').

"גלגולי נשמות", (אות א', סעיף יג' - אליעזר).

⁷² "מדרש תלפיות", (ענף גלגול, אות א').

⁷³ בראשית רבה, פרשה פד', יט'.

⁷⁴ בראשית, לז' - כט'.

⁷⁵ אבות דרבי נתן, (נוסחא א', פרק ו', פסקא ג').

⁷⁶ "ילקוט שמעוני", (פרשת "ואתחנן", רמז תתלג').

⁷⁷ "ילקוט שמעוני", (פרשת "ואתחנן", רמז תתלג').

⁷⁸ "ילקוט שמעוני", (פרשת "ואתחנן", רמז תתלג').

שכן, כשם שמשא רע"ה היה אביהם של ישראל בתורתם, באשר היה "מוסר התורה",

כך רבי אליעזר בן הורקנוס, היה אביהם של ישראל בתשובתם, שכן "עדי מסירה כרתי"⁷⁹.

והנה, ד' האותות אשר נעשו לרבי אליעזר בן הורקנוס, קשורים אף הם לעניין המנוסה. וכדלהלן:

"עץ החרוב שנעקר" - מלמד, על עניין המנוסה בזמן הַנְּסִיּוֹן, לעקור מן המקום ולא להישאר ולעמוד שם.

"אמת המים שחזרה לאחוריה" - מלמדת, שמי שאינו נֶס בזמן הַנְּסִיּוֹן, לא זו בלבד שאינו עומד על מקומו,

אלא, שהוא יורד ממדרגתו, וחוזר לאחוריו.

"כותלי בית המדרש שהיטו ליפול" - מלמדים, שמי שאינו נֶס בזמן הַנְּסִיּוֹן, נפילתו קרובה לבוא.

"בת קול שיצאה מן השמים" - מלמדת, על כך שנפסקה הלכה כרבי אליעזר בן הורקנוס - אביהם של בעלי תשובה, בעניין "עדי מסירה כרתי"⁸⁰,

שרק הבורח מן הַנְּסִיּוֹן בבחינת "וַיִּנְס וַיֵּצֵא הַחוּצָה"^{81 82}, זוכה לגדול מכך בבחינת "נֶס לְהַתְּנוּסִים"^{83 84}.

ולא זו בלבד, אלא שעצם שמו של המעשה "תנורו של עכנאי", בא ללמדינו דבר גדול ועצום עד למאוד:

⁷⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

⁸⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

⁸¹ בראשית, לט' - יב'.

⁸² וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

⁸³ תהילים, ס' - ו'.

⁸⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

דהנה, "עכנאי" הוא מלשון "נחש", אשר בא ללמדינו על "היצר הרע - נחש הקדמוני"⁸⁵,

שרק הבורח ממנו בעת הנסיון, זוכה לגדול ולהעלות, בבחינת "ויאמר יהוה אל משה, עשה לך שרף, ושים אתו על נס, והיה כל הנשוף וראה אתו וחי"⁸⁶.

והוא מאמר הכתוב בפרשתן⁸⁷, "כי מנסה יהוה אלהיכם אתכם, לדעת הישכם אהבים את יהוה אלהיכם, בכל לבבכם ובכל נפשכם":

שכן, הבורא ית"ש מנסה את האדם, האם הוא ישאר על מקומו, או שינוס כמטחוי קשת,

ורק האוהב את הבורא ית"ש בכל לבבו ונפשו, נס ולבסוף מתנוסס.

ל. את מאמר הכתוב⁸⁸, "שלח לך אנשים, ויתרו את ארץ כנען", תירגם אונקלוס, "שלח לך גברין, ויאללון ית ארעא דכנען".

והיינו: שפעולת "ויתרו", שהיא "ירגלו" או "יחפשו",

היא "ויאללון", שהוא מלשון חודש "אלול".

והנה, על מאמר הכתוב הראשון שבפרשתן⁸⁹, "ראה אנכי נתן לפניכם היום, ברכה וקללה", דרשו דורשי רשומות:

שהוא נוטריקון, של "ראה אלול הגיע".

ונראה לבאר בזה:

שטעם הדבר, שפרשתן יוצאת בכל שנה ושנה בשבת מברכין של חודש "אלול",

היא בכדי ללמדינו, בנוטריקון זה, מהי תכלית העבודה בימים אלו.

⁸⁵ לשון בעל "צרור המור" זיע"א, (פרשת "לך לך", ד"ה "אחר כך". פרשת "נצבים", ד"ה "ואמר ומל").

⁸⁶ במדבר, כא' - ח'.

⁸⁷ דברים, יג' - ד'.

⁸⁸ במדבר, יג' - ב'.

⁸⁹ דברים, יא' - כ'.

ותכליתה, הוא לרגל ולחפש אחר מערומיו של "היצר הרע - נחש הקדמוני"⁹⁰,
אשר מעמיד את האדם בְּנִסְיוֹנוֹת דבר יום ביומו.
ורק הזוכה למצוא את נקודות התורפה אשר מעכבים ממנו את גדולתו ואת
גדלותו, ובורח מהם כְּמִטְחָוֵי קֶשֶׁת, בבחינת "וַיֵּצֵא הַחוּצָה"^{91 92},
זוכה, שביום הדין של ראש השנה, וביום החתימה של יום הכיפורים, וביום
המסירה של הושענא רבא -
יצא דינו לאור עולם, לחיים טובים ולשלום, בבחינת "נִסְ לְהַתְנוּסָס"^{93 94}.
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

⁹⁰ לשון בעל "צרור המור" זיע"א, (פרשת "לך לך", ד"ה "אחר כך". פרשת "נצבים", ד"ה "ואמר ומל").

⁹¹ בראשית, לט' - יב'.

⁹² וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

⁹³ תהילים, ס' - ו'.

⁹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

שיעורי הרב אליהו בר חן

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- הגה"ק רבי שלמה אסולין בן שמחה (שתח"י) זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של כל הקדושים והקדושות אשר נרצחו על קידוש ה'

במלחמת שמחת תורה תשפ"ד